

sendikalar tarafından yargıya götürülmektedir. Yine üzümlere belirtmeliyim ki, bu yasa maddesi uygulanmamıştır. Uygulamada bulunan 'İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik' sonucu iş güvenliği mühendisliği ve iş yeri hekimliği bugün büyük yara almış ve piyasaya açılmış durumdadır.”

İş Güvenliğinde Mühendislik Uygulamaları Büyük Önem Taşıyor

Oysa mühendislik bilimlerinin işçi sağlığı ve iş güvenliğine doğrudan ve dolaylı katkıları bulunduğunu savunan Ali Ekber Çakar, ortam ölçümleri ve iş yeri ortamına yönelik toplu önlemlerle yangınlara yönelik önlemler, kaldırma-iletme araçları, basınçlı kaplar, elektrik sistemlerinin periyodik kontrollerinin yalnızca mühendislerin yapabileceği hizmetler arasında yer aldığını vurguladı. İş güvenliği alanında mühendislik uygulamalarının büyük önem taşıdığına altını çizen MMO Başkanı Çakar, iş yerlerindeki iş güvenliği sorunlarının saptanmasına yönelik risk analizlerinin yapılması, tehlikeli durum ve davranışların giderilmesine yönelik önlemlerin geliştirilmesinin, iş güvenliği yönetim sistemi unsurlarının yaşama geçirilmesinin, düzenli ve periyodik denetimlerin sürdürülmesinin, etkili ve amaca uygun eğitim programlarının uygulanmasının doğrudan mühendislik hizmetleri olduğunu dile getirdi.

“Küresel Güçlerin Ucuz Emek Deposu Olduk”

Çakar, iş güvenliği mühendisliği ve iş yeri hekimliği konusundaki değişimlere ilişkin şu açıklamalarda bulundu: “Neoliberal döneme damgasını vuran ve bizim gibi ülkelere dayatılan uluslararası iş bölümü gereğince fason üretim ve taşeronlaştırmaya dayalı dışa bağımlı sanayimizin iş gücü kayıt dışına itilmiştir. Küresel güçlerin ucuz emek deposu olmuş durumdayız. Büyüme ile sanayileşme, kalkınma, gelir dağılımı, istihdam ve refah arasında ve aynı şekilde verimlilik ile istihdam

arasındaki bağlar tamamen kopmuş durumdadır. Sanayide son 12 yılda emek verimliliği artışı yüzde 70 gibi hayli yüksek bir oranda gerçekleşmiş, ancak reel ücretler yüzde 12,5 oranında gerilemiştir. Yaratılan katma değer kâr, faiz ve ücret dağılımında ücretlerin payı azalmakta, kârlar ve faiz ödemelerinin payı ise artmaktadır. 2003 sonrasında tüm çalışma yaşamı ve iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları neoliberal dönüşüme tabi tutuldu. Özellikle 2003 yılından bu yana çalışma yaşamıyla ilgili yapılan tüm düzenlemeler emeğin, mühendisliğin ve işçi sağlığı ve iş güvenliğinin aleyhine hususlarla doludur. Örneğin 4857 sayılı İş Kanunu, 4947 sayılı Torba Kanun, 5763 sayılı İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 5920 ve 5921 sayılı İş Kanunu, İşsizlik Sigortası Kanunu ve Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunlar, 6009 sayılı Torba Kanun, 4 Şubat 2011 tarihli Ulusal İstihdam Strateji Belgesi, 6111 sayılı Torba Kanunla çalışma yaşamı esnek üretim ve esnek çalışma temelinde yapılandırılmış; işçi sağlığı ve iş güvenliği politikaları alt üst edilerek piyasaya açılmıştır. İş güvenliği uygulamaları daha yerleşmeden geriletmiş, tüm yargı kararlarına karşın piyasa ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş tüzükler ve yönetmelikler çıkarılmıştır. Davutpaşa, Tuzla, Kemalpaşa, Dursunbey, OSTİM'deki 'iş cinayetleri' tam da bu temele, çalışma yaşamı ve işçi sağlığı ve iş güvenliği politikalarındaki yapısal sorunlara işaret etmektedir.”

“Ulusal İstihdam Stratejisi” Güvencesiz Çalışmayı Yaygınlaştıracak

Neoliberal değişimin ruhunu yansıtan son “Ulusal İstihdam Stratejisi”nin de bundan sonra yapılacak tüm düzenlemelere parça parça sızarak esnek ve güvencesiz çalışma biçimlerini yaygınlaştıracığı uyarısında bulunan Ali Ekber Çakar, geçici ve kiralık işçilik uygulamasına

geçileceğini, özel istihdam bürolarının yaygınlaştırılacağını, kıdem tazminatlarının budanacağını, “bölgesel asgari ücret” uygulaması yoluyla asgari ücretin geriletileceğini, 25 yaş altı yeni genç işçilerin güvencesiz ucuz emek sömürüsüne tabi tutulacağını ve bütün bunların sosyo-ekonomik kriz öğeleriyle birlikte işçi sağlığı ve iş güvenliği alanındaki krizi de derinleştireceğini belirtti. İş Yasası'nın iş yerlerinin kurulması aşamasında iş yeri koşullarının işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerine uygun olmasını teşvik eden maddesinin 2008 yılında 5763 sayılı “Torba Yasa”yla değiştirildiğine ve 4 Aralık 2009 tarihli “İşletme Belgesi Alınması Hakkında Yönetmelik”le 50'den az işçi çalıştıran iş yerlerinin İşletme Belgesi alması zorunluluğu ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının iş yerlerine yönelik denetiminin ve yol göstericiliğinin yok edildiğine dikkat çeken Oda Başkanı Ali Ekber Çakar, 5763 sayılı Yasa ve ilgili yönetmeliklerle iş güvenliği mühendisliğinin kapsamının dar tutularak piyasalaştırıldığını, yargı kararları dikkate alınmaksızın teknik elemanlarla ve mühendislik gibi bir meslek grubu olmayan “iş güvenliği uzmanlığı”yla eşdeğer tutulması yanlısının sürdürüldüğünü işaret etti. 15 Ağustos 2009 tarihli “İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmelik”in ise sanayiden sayılan, 50 ve üzerinde işçinin çalıştığı iş yerlerinde geçerli olduğunu kaydeden Çakar, “9 Aralık 2009 tarihli Uygulama Tebliği ise ana işverenleri, iş yerlerini küçük parçalara ayırarak yükümlülüklerinden kurtarmaya yönelik düzenleme yapılmıştır. 50'nin altında işçi çalıştıran iş yerlerinin iş güvenliği mühendisliği ve iş yeri hekimliği hizmetlerinden yararlanamaması, iş kazaları ile meslek hastalıklarının engellenmemesi ve işçilerin yaşamlarını kaybetmesine göz yumulması anlamına gelmektedir. İş güvenliğiyle görevli mühendis

istihdamının en az 50 işçinin çalıştırıldığı iş yerleriyle sınırlanması, işverenleri 50 işçi sınırına ulaşmama çabasına sokmuş, işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin yanı sıra istihdamı da olumsuz yönde etkilemiştir. Diğer yandan sanayiden sayılmayan otel, hastane, hipermarket, katı atık toplama, havaalanı yer hizmetleri gibi iş yerleri ve faaliyetlerde sağlık ve güvenlik yönünden önemli riskler taşıdığı gözetilmemektedir” diye konuştu.

Yeni Yönetmelikler Krizi Derinleştirecek

“İşçi Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği”, “İşyeri Hekimlerinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik” ve “İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik”lerin de piyasa aktörlerinin çıkarları doğrultusunda hazırlandığını söyleyen MMO Başkanı Ali Ekber Çakar, iş yeri hekimi ve iş güvenliği mühendislerinin eğitimlerini özel dershanelere bırakan, alanın ehli meslek örgütlerinin verdiği sertifikaları görmezden gelen, hizmet sunumunu ve eğitim aşamasını taşeronlara devreden, iş yeri ortak sağlık birimlerini tasfiye ederek işçi sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin özel sektör eliyle yürütülmesini hedefleyen, idari yargı kararlarını görmezden gelen bir anlayışla oluşturulan bu mevzuatın işçi sağlığı ve güvenliğinde süregelen krizi derinleştireceğini savundu. Kayıtlı istihdama yönelik 2009'da denetlenen iş yeri sayısının 37 bin 158 olduğunu söyleyen Çakar, bu rakamın 1 milyon 236 bin 749 iş yerinin yaklaşık yüzde 3'üne tekabül ettiğine dikkat çekti. Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından incelenen iş kazası ve meslek hastalığı sayısının ise 3 bin 182 olduğunu, bu rakamın da toplam kazaların yüzde 0,4'üne karşılık geldiğini belirtti. İş Teftiş Kurulu Başkanlığınca 2009'da gerçekleştirilen teftiş sayısının 56 bin 95 ile iş yerlerinin yüzde 4,5'ine tekabül ettiğini ifade eden Çakar, iş kazası teftiş sayısının ise 5 bin 739 ile yüzde 0,8 olduğunu kaydetti.

Doğrudan işçi sağlığı ve güvenliğine yönelik genel, kontrol ve inceleme başlıklarından oluşan toplam denetim sayısının ise 23 bin 446, işçi sayısının da 875 bin 186 olduğunu dile getiren Çakar, “Yani kayıtlı iş yerlerinin yüzde 0,18'i, çalışanların da yüzde 0,9'u işçi sağlığı ve iş güvenliği açısından denetlenebilmiştir. İş Müfettişi ve yardımcısı sayısının toplam 587 olduğu gözetildiğinde, denetimlerin yetersizliğinin nedenlerinden biri gayet açık bir şekilde anlaşılabilir. Meslek hastalıklarında durumumuz trajiktir, meslek hastalığı olgu sayısı gerçeğinden çok düşük gösterilmektedir. Dünyada meslek hastalıkları oranı yüzde 56, iş kazaları oranı yüzde 44 iken ve yine dünyada ILO verilerine göre her yıl 1 milyon 950 bin kişi meslek hastalıklarından dolayı yaşamını kaybederken, Türkiye'de 1997, 1998 ve 1999'da meslek hastalığı ölüm sayılarının 191, 158 ve 168 kişi, 2005'te 24 kişi, 2006'da 9, 2007 ve 2008'de 1'er kişi ve 2009'da ise hiç yokmuş gibi görünmesi kamuoyunun da takdir edeceği üzere anlaşılır bir durum değildir” dedi.

Oda'nın işçi sağlığı ve güvenliği mevzuatındaki tüm yanlışların giderilmesi, iş kazaları ve çok önemli bir sorun olan meslek hastalıklarına yönelik önleyici yaklaşımlar geliştirilmesi, “İş Güvenliği Mühendisliği”nin çalışma yaşamının sorunlarını çözümleyecek şekilde yaşama geçirilmesi, işçilerimizin ve tüm çalışanlarımızın yaşamlarının güvenceye alınması yönündeki mücadelesini sürdüreceğini vurgulayan Ali Ekber Çakar, bu vesileyle TMMOB'nin 15 Mayıs'ta Ankara'da

düzenleyeceği mitingden doğrudan bu sorunları içeren bir kürsü olacağını belirterek, “Ekonomide, toplumsal dokuda, çalışma yaşamı, temel hak ve özgürlükler ile siyasal süreçlerde gerçekleşen tahribata karşı haklarımız, yaşamımız, geleceğimiz ve ülkemiz çıkarları için düzenleyeceğimiz bu mitingde TMMOB kendi bağımsız sözünü söyleyecektir. Bütün meslektaşlarımızı, öğrenci üyelerimizi ve dostlarımızı 15 Mayıs'ta Ankara'ya davet ediyoruz” diye konuştu.

“İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Topluma Kazandırılmalı”

Çukurova Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Alper Akınoğlu ise Türkiye'de yılda 80 bin iş kazasında bin kişinin öldüğünü ve 2 milyon iş kaybı meydana geldiğini kaydederek, “Çalışanlar için günümüzde büyük boyutlu bir sorun olması iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin yeterli olmadığını göstermektedir. Bu bilinç iş yerlerinde yönetim kademesinden başlayarak tüm çalışanlarda olmalıdır. İdeali ise toplumsal iş sağlığı ve güvenliği kültürünün boyutunun yeterliliğidir. Bu yeterlilik örgün ve yaygın eğitimlerle topluma kazandırılmalıdır. Lisans ve lisansüstü eğitimin verdiği ve bilimsel araştırmaların yapıldığı üniversitelerin iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinde öncelikli bir yeri vardır” dedi.

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNDE GÜNÜMÜZ GELİŞMELERİNE ÇOK YÖNLÜ BİR BAKIŞ PANELİ DÜZENLENDİ

Kongrenin birinci günü, “İş Sağlığı ve Güvenliğinde Günümüz Gelişmelerine Çok Yönlü Bir Bakış” başlığı altında bir panel düzenlendi. Oturum Başkanlığını Makina Mühendisleri Odası (MMO) Yönetim Kurulu Sayman Üyesi Tahsin Akbaba'nun yaptığı panele; MMO Yönetim Kurulu Başkanı Ali Ekber Çakar, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında Süleyman Türemiş, Türk-İş'ten Özcan Karabulut, TİSK adına Avukat Ulaş Yıldız ile DİSK'ten Kemal Aslan panelist olarak katıldılar.

İŞÇİ KORUMASIZ HALE GETİRİLDİ

Panelde konuşan MMO Yönetim Kurulu Başkanı Ali Ekber Çakar, çalışma yaşamını düzenleyen mevzuat ve kanunlar hakkında bilgi vererek, bu alanda ilk yasanın 1936 yılında çıkarılan 3800 sayılı Yasa olduğunu, 1971 yılında ise uzun yıllar yürürlükte kalacak olan 1475 sayılı Yasa'nın çıkarıldığını, bu Yasa'da denetim boyutunun eksik kaldığını kaydetti. Avrupa Birliği (AB) mevzuatları çerçevesinde bir takım uyum yasalarının çıkarılması gerekliliğinden dolayı 2003 yılında 4857 sayılı İş Yasası'nın çıkarıldığını belirten Çakar, bu yasayla esnek çalışma ve üretimin yasallaştırıldığını işaret etti. İş Hukuku'nun işçiyi koruma ilkelerinin ve işçi lehine yorumunun ortadan kaldırıldığını savunan Çakar, güvencesiz çalışma koşullarının, işsizliğin ve işten atılmaların yaygınlaştığını ifade etti. Mühendis, mimar ve çalışanlar olarak 12 yıldır 50'den az işçi çalıştıran iş yerlerinde iş sağlığı ve güvenliği kurullarının kurulmasını talep ettiklerini vurgulayan MMO Başkanı, kanun koyucunun 50 ve daha az işçi çalıştıran iş yerlerinde iş sağlığı ve güvenliği kurullarının kurulmasını istemediğini savundu.

Türkiye'de sanayinin yüzde 98'inin KOBİ'lerden oluştuğunu işaret ederek, iş sağlığı ve güvenliği kurullarının 50 ve daha az işçi çalıştıran iş yerlerini kapsamaması çelişmesine dikkat çekti. Geçtiğimiz aylarda ise “İstihdam Paketi” olarak anılan 5763 sayılı Yasa'nın çıktığını dile getiren Ali Ekber Çakar, Yasa'da daha sonra bir takım değişiklikler yapıldığını kaydederek, 5763 sayılı Yasa'da bir değişiklik yapılarak 4857 sayılı Yasa'nın 33. maddesinin değiştirildiğini kaydetti. İstihdam artırma bahanesiyle çıkarılan 5763 sayılı Yasa'nın eski hükümlü ve terör mağdurlarını, istihdamı zorunlu olanları kapsam dışında bıraktığına dikkat çekti. Sürecin çalışanlar açısından daha iyiye gitmesi gerekirken daha kötüye ve geriye doğru gittiğini, işverenler açısından ise ileriye doğru gittiğini savundu.

“Tüzük Devre Dışı Bırakıldı”

78. maddede yapılan değişiklik ile iş yeri kurma ve açma izninin alınmasında Çalışma ve Sosyal Güvenlik

Bakanlığının devre dışı bırakıldığına dikkat çeken MMO Başkanı Çakar, “OSTİM'de meydan gelen patlamada gündeme geldi anımsarsanız. Hatta yazılı ve görsel basında iş yeri kurma ve açma izninin bu yasa maddesinin değiştirilmesiyle devre dışı bırakıldığına dair haberler yer aldı. İş yeri açma zorunluluğu ortadan kaldırıldı. Tabii buna bağlı olarak 2009 yılında bir değişiklik yapıldı; İşletme Belgesi Alınması Hakkında Yönetmelikle 50 ve daha az işçi çalıştıran iş yerlerinin işletme belgesi alma zorunluluğu da ortadan kaldırıldı. Yani 15 kanun, yönetmelik böyle arka arkaya sıralanınca, hangisinin hangisine ait olduğunu ve nerede, nasıl bir değişiklik yapıldığını takip edemez noktaya gelmiş durumdayız. Burada bir şey daha yaptılar bu maddede; tüzüğü devre dışı bıraktılar. Biliyorsunuz, kanun, tüzük, yönetmelik diye bir sıralama var, şimdi tüzüğü devre dışı bıraktılar. Tüzüğü değiştirmek çok zor, kolay değildir, yönetmeliklerle işleri daha kolay halledebiliyorsunuz. Dolayısıyla tüzük kavramını ortadan kaldırdılar, yani işi daha kolaylaştırdılar. 5763 sayılı Yasa ile 4857'nin 81 ve 82. maddelerini değiştirdiler. Bu maddeler iş yerlerinde doktorların ve mühendislerin istihdamını öngörüyordu. Bu maddeleri değiştirmekle mühendislerin ve doktorların istihdamını ortadan kaldırmaya başladı. Bunun yerine iş güvenliği uzmanı diye bir tanım getirdi. Teknik liselerden, iki yıllık yüksek okul mezunu olan vatandaşlar da dahil olmak üzere bunlar iş güvenliği uzmanı olarak görev yapabilecek” tepkisinde bulundu.

İŞ SAĞLIĞI KÜLTÜRÜNÜN OLUŞTURULMASI HERKESİN SORUMLULUĞU

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında Süleyman Türemiş, iş